

Gemeente Renkum

Accountantsverslag 2023

VERTROUWELIJK

Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente Renkum
Postbus 9100
6860 HA OOSTERBEEK

Heliumstraat 64
2718 SL Zoetermeer
telefoon (088) 236 7000
e-mail Audit@flynth.nl

kenmerk
661077200/JH/2195

behandeld door
drs. D.J. Han RA
L. Dijkstra MSc RA

datum
11 juli 2024

onderwerp
Accountantsverslag 2023

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2023. Dit verslag bevat de belangrijkste uitkomsten van de door ons uitgevoerde werkzaamheden, waarvan wij vinden dat die voor u relevant zijn voor een goed begrip van de jaarrekening 2023 en voor het beoordelen van de financiële positie van de gemeente Renkum.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2023 gecontroleerd. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2023 van de gemeente Renkum.

De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden. Het verslag van bevindingen is, zoals hiervoor reeds verwoord, bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2023. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Wij hebben deze rapportage tijdens de bijeenkomst op 8 juli 2024 jl. met een ambtelijke afvaardiging en de portefeuillehouder besproken. Wij bedanken de medewerkers van de gemeente Renkum samenwerking en zijn vanzelfsprekend graag bereid een nadere toelichting te verstrekken.

Hoogachtend,
Flynth Audit B.V.

drs. D.J. Han RA

Inleiding

In het kader van de door de gemeenteraad aan ons verstrekte opdracht voor de controle van de jaarrekening 2023 van de gemeente Renkum brengen wij u hierbij verslag uit van onze belangrijkste bevindingen naar aanleiding van onze controlewerkzaamheden die wij hebben uitgevoerd.

Dit accountantsverslag is bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2023. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening van uw gemeente.

Onze werkzaamheden zijn erop gericht een oordeel te kunnen geven over de jaarrekening 2023 van de gemeente Renkum en niet primair op het opsporen van fraudes of onregelmatigheden in uw gemeente. In dit kader hebben wij diverse gesprekken gevoerd met het college en de organisatie over gemaakte risico-inschattingen, getroffen beheersmaatregelen en onze geplande controlewerkzaamheden. De toelichtingen in dit verslag zijn beperkt tot de punten die voortvloeien uit de door ons geïdentificeerde frauderisico's vanuit de controle van de jaarrekening.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden afgerond en hebben een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2023 verstrekt.

Inhoud accountantsverslag

Hoofdstuk 1	Bestuurlijke samenvatting
Hoofdstuk 2	Kernpunten van de controle
Hoofdstuk 3	Rechtmatigheidsverantwoording
Hoofdstuk 4	Analyse vermogen en resultaat
Hoofdstuk 5	Interne beheersing & automatisering
Hoofdstuk 6	Externe ontwikkelingen
Bijlage A1	Niet gecorrigeerde bevindingen
Bijlage A2	Gecorrigeerde bevindingen
Bijlage B	SiSa fouten en onzekerheden
Bijlage C	Onze onafhankelijkheid is gewaarborgd
Bijlage D	Onze communicatie met u

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing & automatisering

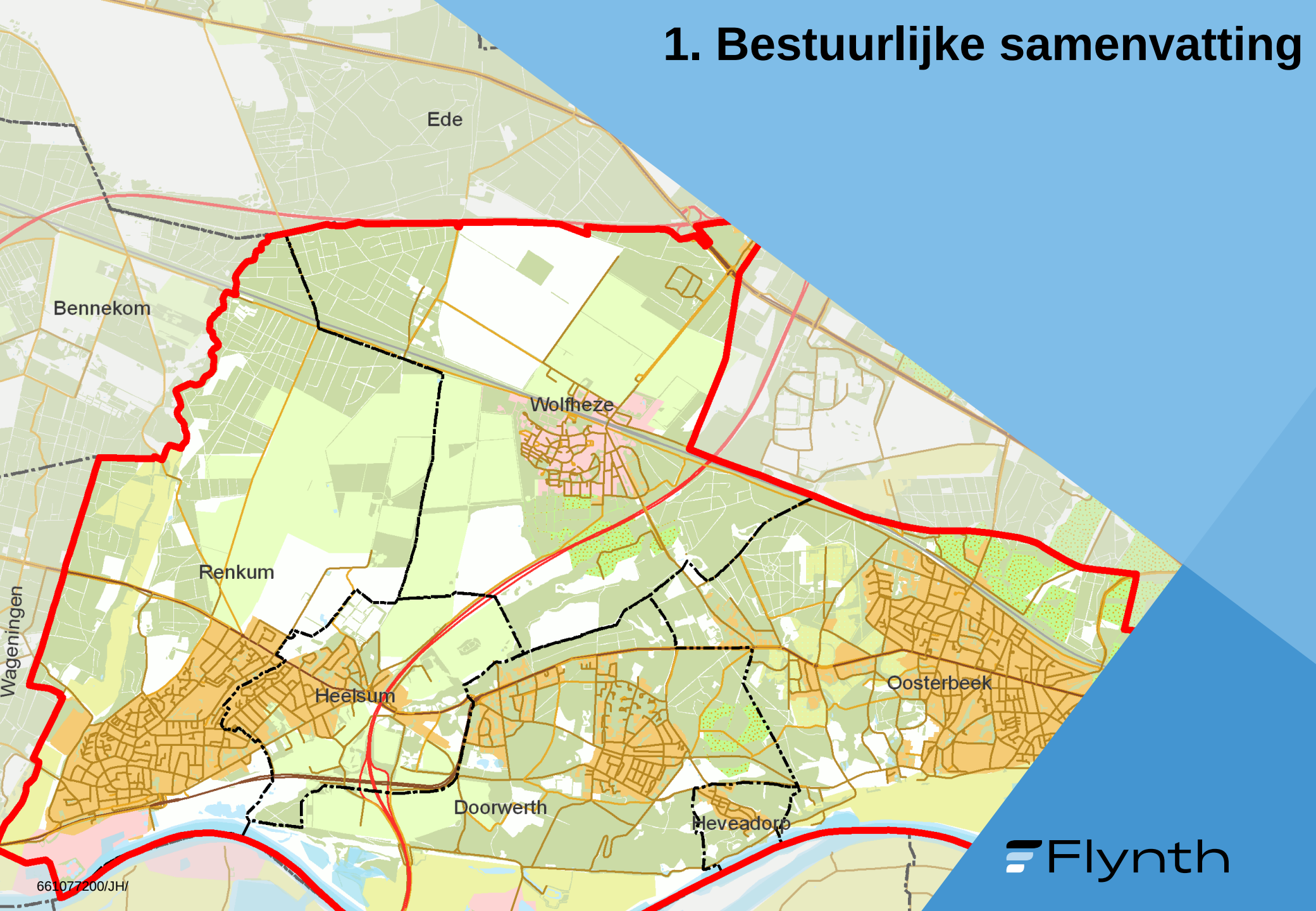

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

1. Bestuurlijke samenvatting

661077200/JH/

Bestuurlijke samenvatting

Controleverklaring

Wij hebben de accountantscontrole van de jaarrekening 2023, inclusief rechtmatigheidsverantwoording, van de gemeente Renkum afgerond. Wij hebben een goedkeurende controleverklaring voor de getrouwheid verstrekt. Verder hebben we geen indicaties van fraude en/of niet-naleving van wet- en regelgeving.

De gehanteerde materialiteit bedraagt € 1.084.000 voor fouten, respectievelijk € 3.252.000 voor onzekerheden.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële onjuistheden.

De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd.

De WNT is nageleefd.

De getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa bijlage is vastgesteld.

Belangrijkste bevindingen

Controlebevindingen

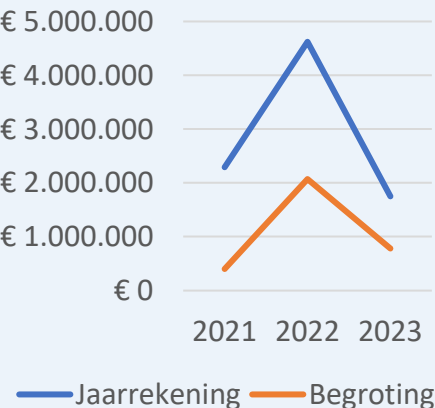
1. Er resteert een onzekerheid ten aanzien van prestatielevering WMO en Jeugdzorg met een impact van € 233.000 voor WMO en € 196.000 voor Jeugdzorg.
2. Bevindingen ten aanzien van balansposities specifieke uitkeringen. De impact betreft respectievelijk € 102.000 en € 166.000.
3. Bevindingen ten aanzien van de totstandkoming en de omvang van de voorzieningen groot onderhoud.

Daarnaast is er sprake van enkele presentatieverschillen, welke tezamen met bovenstaande bevindingen hebben geen impact op ons oordeel.

Rechtmatigheidsverantwoording

In de jaarrekening 2023 is, als gevolg van gewijzigde wetgeving, voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. Ten opzichte van voorgaande jaren is hierbij een normverzwaring opgetreden, waardoor ook begrotingsafwijkingen waarover college en raad reeds afspraken hebben gemaakt, nu meewegen in het rechtmatigheidsoordeel. Het college concludeert dat er voor een bedrag van € 4.100.000 aan onrechtmatigheden aanwezig zijn, bestaande uit € 2.800.000 aan begrotingsonrechtmatigheden en € 1.300.000 aan onrechtmatigheden vanuit het voorwaardencriterium. Dit bedrag ligt boven de door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens, waardoor het college terecht concludeert dat er niet rechtmatig is gehandeld. Wij kunnen instemmen met de conclusie van het college en constateren dat de rechtmatigheidsverantwoording een getrouwe weergave biedt.

Resultaat over 2023

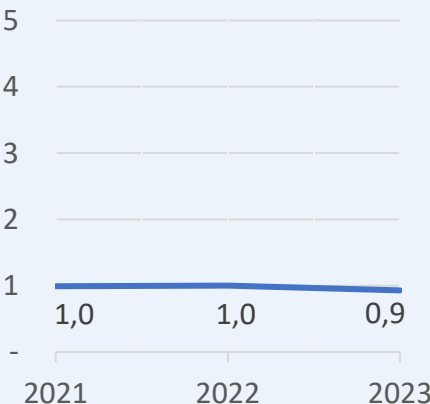

Belangrijkste aandachtspunten 2024

Naar aanleiding van onze controle over het boekjaar 2023 willen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie de volgende aandachtspunten voor 2024 benoemen:

1. Rechtmatigheidsverantwoording verder door ontwikkelen.
2. Actualiseren van de ramingen ten aanzien van de voorzieningen groot onderhoud.
3. Wijzigingen in het BBV met ingang van begrotingsjaar 2025 (toepassing in 2024 toegestaan).

Uw weerstandsvermogen

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing en automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

2. Kernpunten van de controle

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole – Algemeen (1/4)

Controleverklaring

Wij hebben de accountantscontrole van de jaarrekening 2023 van de gemeente Renkum afgerond. Wij hebben een goedkeurende controleverklaring voor de getrouwheid verstrekt, onder voorbehoud dat de jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door de gemeenteraad. Verder hebben we geen indicaties van fraude en/of niet-naleving van wet- en regelgeving.

De voor fouten en onzekerheden gehanteerde materialiteit bedraagt € 1.084.000 respectievelijk € 3.252.000. Wij zijn met de raad overeengekomen om alle bevindingen boven € 54.200 te rapporteren. De gehanteerde grenzen sluiten aan op uw controleverordening zoals besloten op 27 januari 2021.

Reikwijdte van de controle

In de opdrachtbevestiging heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2023. De reikwijdte van onze controle staat hierin omschreven. Gedurende het verloop van de controle over boekjaar 2023 is op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Tijdens de uitvoering hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2023 voldoende voor de doelstelling van de controle van gemeente Renkum.

Grondslagen en verantwoording conform BBV

Het college heeft de jaarrekening opgesteld volgens de verslaggevingsvereisten van het besluit begroting en verantwoording (BBV).

De accountantscontrole omvat onder meer een onderzoek naar de toepassing van de grondslagen in de jaarrekening. Wij constateren dat er in het boekjaar 2023, met uitzondering van de toevoegingen in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording, geen wijzigingen zijn doorgevoerd in de gehanteerde waarderingsgrondslagen.

Naar onze mening zijn de door het college gekozen grondslagen voor waardering en resultaatbepaling aanvaardbaar, conform wet- en regelgeving en consistent toegepast.

Schattingen

Schattingen op basis waarvan een aantal jaarrekeningposten worden bepaald zijn gebaseerd op inzichten van het management. Wij hebben de belangrijkste gehanteerde factoren en veronderstellingen beoordeeld. Wij hebben vastgesteld dat de schattingen en veronderstellingen aanvaardbaar zijn in het kader van de jaarrekening als geheel.

Voorzieningen

Bij het opstellen van de jaarrekening moet het college belangrijke schattingen, beoordelingen en aannames toepassen en toelichten. Wij hebben de belangrijkste schattingen, beoordelingen en aannames van het college beoordeeld en zijn tot de conclusie gekomen dat deze zijn gebaseerd op passende bewijsstukken en gebaseerd zijn op gebalanceerde overwegingen. Er resteren aandachtspunten voor de totstandkoming van de voorzieningen. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de paragraaf voorzieningen verderop in dit hoofdstuk.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing en automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole – Algemeen (2/4)

Single Information Single Audit (SiSa)

In de jaarrekening wordt verantwoording afgelegd voor ontvangen specifieke uitkeringen en gerelateerde bestedingen door middel van de SiSa-bijlage. Het Rijk en provincies maken in toenemende mate gebruik van deze specifieke uitkeringen. Ook in 2023 is het aantal regelingen toegenomen. Het afzonderlijk verantwoorden van deze specifieke regelingen zorgt voor de ambtelijke medewerkers voor een verzwaring van de administratieve lasten. De controledruk neemt zowel voor de ambtelijke organisatie als voor ons als accountant toe. Wij adviseren u om in 2024 verder te investeren in de doorontwikkeling van het P&C-proces en aandacht te blijven houden voor de SiSa-verantwoordingen.

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening 2023 genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachting accountantscontrole SiSa 2023. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. Voor een nadere toelichting op de uitkomsten van onze controle verwijzen wij naar bijlage B.

Specifieke uitkeringen

De verantwoording in de SiSa-bijlage heeft voor bepaalde regelingen een 1 op 1 relatie met de verantwoorde overlopende actief of passief post. De omvang van de verantwoorde besteding resulteert in een nog te ontvangen bedrag of in een vooruitontvangen bedrag van de subsidieverstrekker.

Voor de regelingen E44B en H4 is het verloop van de balansposities niet consistent met de verantwoording in de SiSa bijlage. Voor regeling E44B is ten onrechte het volledige voorschot in mindering gebracht op de materiële vaste activa, terwijl nog niet het volledige voorschot is besteed. Dit leidt een controleverschil zonder resultaatimpact van € 166.000. Voor regeling H4 zijn de baten niet volledig verantwoord en is het verantwoorde vooruitontvangen bedrag daarmee te hoog voor € 102.000.

Frauderisicoanalyse

Het college heeft een frauderisicoanalyse opgesteld. Wij adviseren het college om dit periodiek te bespreken zodat deze analyse een zichtbaar en vast onderdeel van de interne beheersomgeving wordt. Het college heeft in de paragraaf bedrijfsvoering in het jaarsverslag een tekstuele toelichting opgenomen omtrent frauderisico's.

Rechtmatigheids- verantwoording

Uit onze werkzaamheden voor de rechtmatigheidsverantwoording zijn geen bevindingen gebleken. In de opgenomen toelichtingen van het college hebben we geen afwijkingen geconstateerd en achten we de werkzaamheden van het college toereikend om tot een oordeel te komen. Voor een nadere toelichting verwijzen we u naar het hoofdstuk rechtmatigheidsverantwoording in dit verslag.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de
controle

Rechtmatigheids-
verantwoording

Analyse vermogen en
resultaat

Interne beheersing en
automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole – Algemeen (3/4)

Rekenrente

De gemeente dient haar rentelasten toe te rekenen aan taakvelden. Deze toerekening vindt plaats op basis van een bij de begroting opgestelde renterondrekening. Conform de notitie rente van de commissie BBV dient het werkelijk te hanteren rentepercentage, op basis van realisatie 2023, binnen een bandbreedte van 0,5% te liggen ten opzichte van het bij de begroting bepaalde percentage.

In de berekening van het te hanteren percentage renteomslag is door de gemeente geen rekening gehouden met de incidentele rentebate vanuit het schatkistbankieren. Hierdoor is sprake van een afwijking ten opzichte van het te hanteren percentage renteomslag > 0,5% en dient de rentetoerekening te worden herzien op basis van realisatie.

De rentetoerekening is door de gemeente Renkum gecorrigeerd in de jaarstukken.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

De Wet Normering Topinkomens (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen. Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd, beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging van € 223.000 niet te boven gaan. Daarnaast dient u het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

Uit de werkzaamheden blijkt dat in 2023 voor de topfunctionarissen en overige medewerkers geen sprake van een overschrijding van de grensbedragen en dat de WNT juist is verantwoord in de jaarstukken.

Presentatieverschillen

In de jaarrekening worden in de toelichting op de balans verloopoverzichten opgenomen ten aanzien van balansposten. Deze toelichting geeft het verloop van de balanspost in het begrotingsjaar weer.

Vanuit onze controlewerkzaamheden hebben wij vastgesteld dat het verloop niet in alle gevallen juist is gepresenteerd. De begin- en eindstand zijn juist weergegeven, echter is in bepaalde gevallen het verloop gesaldeerd of onjuist weergegeven.

Dit leidt niet tot een cijfermatig controleverschil en hebben wij als opmerking opgenomen in bijlage A.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing en automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole – Algemeen (4/4)

Analyse vermogen en resultaat

Het gerealiseerde resultaat (inclusief de mutaties in de reserves) bedraagt € 1.752.000 voordelig versus een begroot resultaat (na wijziging) van € 778.000 voordelig. Het voordeligere resultaat ten opzichte van de gewijzigde begroting wordt onder andere veroorzaakt door:

- Hogere baten opvang Oekraïners (voordeel).
- Lagere lasten sociaal domein (voordeel).
- Werkzaamheden welke als gevolg van niet beschikbare capaciteit zijn uitgesteld, onder andere voor onderhoud wegen, straten en pleinen (voordeel).

Voor een nadere toelichting hierop verwijzen wij naar de toelichting op de programma's in de jaarstukken 2023. In hoofdstuk 4 'Analyse vermogen en resultaat' van dit verslag gaan wij nader in op het resultaat en de ontwikkeling van het (weerstands)vermogen.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheids-
verantwoording

Analyse vermogen en
resultaat

Interne beheersing en
automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole - Grondexploitaties (1/2)

Grondexploitaties

Bij het opstellen van de jaarrekening moet het college belangrijke boekhoudkundige schattingen, beoordelingen en aannames toepassen en toelichten. Wij hebben de belangrijkste schattingen, beoordelingen en aannames van het college beoordeeld en zijn tot de conclusie gekomen dat deze zijn gebaseerd op passende bewijsstukken en goed uitgebalanceerde overwegingen. Deze paragraaf bevat een overzicht van onze bevindingen met betrekking tot die schattingen en oordelen.

Door uw gemeente is de exploitatieberekening van de grondexploitaties ten behoeve van de jaarrekening 2023 geactualiseerd. Wij hebben vastgesteld dat de uitgangspunten aanvaardbaar zijn.

De boekwaarde voor verliesvoorziening van de bouwgronden in exploitatie is € 5.238.000. Een voorziening voor het verlies van de exploitaties is getroffen voor € 2.927.000.

Het verloop van de bouwgronden in exploitatie is als volgt:

Verloopoverzicht bouwgronden in exploitatie	Bedrag * € 1.000
Stand per 1 januari 2023	€ 4.928
Vermeerderingen	€ 313
Verminderingen	€ 2
Boekwaarde voor resultaat	€ 5.238
Winstneming	€ 0
Verliesvoorziening	€ 2.927
Stand per 31 december 2023	€ 2.311

Ten opzichte van 2022 is de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie met € 273.000 toegenomen. In 2023 is er voor € 313.000 geïnvesteerd in de grondexploitaties en hebben er geen verkopen plaatsgevonden. De boekwaarde is als gevolg van de gedane investeringen toegenomen.

Voor een verdere toelichting over de grondexploitaties verwijzen wij naar de paragraaf grondbeleid in uw jaarverslag.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheids-
verantwoording

Analyse vermogen en
resultaat

Interne beheersing en
automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole – Grondexploitaties (2/2)

Gehanteerde parameters

Wij hebben de parameters en uitgangspunten van de grondexploitaties gecontroleerd. Wij hebben vastgesteld dat de parameters zijn geactualiseerd als gevolg van de inflatie die in de loop van 2023 is ontstaan. De parameters voor de grondexploitaties zijn evenwichtig bepaald:

- De rekenrente is gehanteerd op 0,61%. De rekenrente is gebaseerd op het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande lening portefeuille op basis van de verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen en wordt daarmee op een consistente wijze berekend.
- De kostenraming zijn geactualiseerd op basis van de percentages zoals uitgebracht door Metafoor. De opbrengstenraming is eveneens geactualiseerd op basis van percentages zoals uitgebracht door Metafoor. De grondprijzen zijn gebaseerd op een actueel extern onderzoek en vastgelegd in de grondprijzenbrief 2024.
- De gehanteerde disconteringsvoet betreft 2% en is daarmee conform de voorschriften van de Commissie BBV in de notitie grondexploitaties.

Wij zijn van mening dat de projectbegrotingen zijn gebaseerd op valide uitgangspunten en dat de stijging van de opbrengsten relatief voorzichtig is ingeschat.

Tussentijdse winstnemingen

Het BBV schrijft voor dat winst bij grondexploitaties tussentijds genomen dienen te worden op basis van de Percentage-of-Completion (POC) methode. Door de gemeente Renkum heeft in 2023 geen winstneming plaatsgevonden, aangezien de grondexploitaties niet winstgevend zijn.

Verliesvoorziening

In de verslaggevingsstandaarden van het BBV is opgenomen dat verlies van een grondexploitaties voorzien moet worden op het moment dat het verlies bekend is. De gemeente heeft de keuze om de voorziening op te nemen tegen nominale waarde (ook wel eindwaarde genoemd) of tegen de contante waarde.

De verliesvoorziening is gebaseerd op de eindwaarde volgens financiële verordening 2021 en de grondslagen in de jaarrekening. Op basis van de actualisatie van de grondexploitaties is de voorziening voor verlies toegenomen met € 38.000. De mutatie wordt veroorzaakt door exploitatie Veentjesbrug.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheids-verantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing en automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole – Voorzieningen (1/5)

Voorzieningen - algemeen

Wij hebben gecontroleerd of de voorzieningen van de gemeente Renkum toereikend zijn. Daarbij hebben we specifiek beoordeeld of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden van het BBV. In artikel 44 van het BBV is opgenomen dat voorzieningen (alleen) gevormd moeten worden voor:

1. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
2. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
3. Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
4. Bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven.
5. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Overigens geldt dat altijd voldoende onderbouwing aanwezig dient te zijn alvorens een voorziening gevormd mag worden. Voor de opgenomen voorzieningen in de jaarrekening hebben wij deze ontvangen en beoordeeld.

Voorziening riolering en afvalstoffenheffing

De gemeente Renkum classificeert de voorzieningen riolering en afvalstoffenheffing als een voorziening ex artikel 44 lid 2 van het BBV (van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden). De mutatie op deze voorzieningen betreft het resultaat op het product riolering en het product afvalstoffenheffing. Het resultaat op deze producten bestaat enerzijds uit de ontvangen riool- en afvalstoffenheffingen en anderzijds uit de kapitaallasten van de geïnvesteerde bedragen in riolering en de kosten voor klein en groot onderhoud aan de rioleringen. Deze verwerkingswijze is conform het BBV.

De raad heeft op 29 september 2021 besloten om in geval van vervangingsinvesteringen deze voor 40% te activeren en de kapitaallasten te dekken uit de voorziening GRP en voor 60% direct af te boeken. Derhalve is in boekjaar 2023 een voorziening voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen gevormd om de 60% afboeking uit te dekken. Het benodigde bedrag is onttrokken uit de voorziening GRP. Betreffende exercitie is afgestemd met de commissie BBV en juist doorgevoerd in de jaarrekening. Wij adviseren u wel om jaarlijks te monitoren op basis van het GRP of de omvang van de voorziening riolering toereikend is c.q. blijft om de resultaten uit het product Riolering te kunnen dekken.

De tarieven voor riolering en afvalstoffenheffing zijn over 2023 kostendekkend gebleken, waardoor de overschotten op de producten zijn gedoteerd aan de voorziening. van € 481.000 is aan de voorziening is toegevoegd. De mutaties op beide voorziening zijn conform de gebruikelijke systematiek om schommelingen op deze producten op te kunnen vangen.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheids-verantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing en automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole – Voorzieningen (2/5)

Voorziening pensioen wethouders

Deze voorziening heeft per ultimo 2023 een stand van € 3.024.000.

Aan de pensioenvoorziening wethouders liggen actuariële berekeningen ten grondslag. Deze zijn gemaakt door PROambt. Bij het opstellen van de berekeningen gebruikt PROambt de volgende parameters:

Berekeningsdatum: 31 december 2023
Rekenrente: 3,16%
Sterftetabel: GBM/GBV 2010-2015 met een leeftijdsterugstelling

De berekeningsdatum en gebruikte rekenrente zijn conform de aanwijzingen die het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in haar circulaire d.d. 8 december 2023 heeft voorgeschreven. De voorziening sluit aan bij de actuariële berekeningen van PROambt en het aantal opgenomen personen is juist en volledig.

Voorziening verlof

Met ingang van 2022 is het voor ambtenaren op basis van de CAO mogelijk om uren te reserveren als spaarverlof. Met het saldo spaarverlof kunnen ambtenaren sparen om eerder met pensioen te gaan of om bijvoorbeeld een sabbatical te nemen. De gemeente loopt hiermee tegen een financiële verplichting aan omdat een ambtenaar geen werkzaamheden verricht in een bepaalde periode, maar wel doorbetaald wordt.

Op grond van het BBV dient hiervoor een voorziening gevormd te worden, waardoor de kosten dienen te worden genomen in het jaar waar het recht op verlof ontstaat. Daarbij dient tevens een voorziening gevormd te worden voor uren die omgezet kunnen worden in verlof. De gemeente Renkum heeft geen beleid gevormd, waardoor alle bovenwettelijke verlofuren in de voorziening opgenomen dienen te worden.

De gemeente Renkum heeft deze voorziening in de jaarrekening verantwoord en heeft deze bepaald op € 776.00. De voorziening is juist en volledig verwerkt in de jaarrekening conform de kaders van het BBV.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing en automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole – Voorzieningen (3/5)

Voorzieningen groot onderhoud

Lasten van groot onderhoud kunnen in het jaar van ontstaan ten laste van een vooraf gevormde voorziening worden gebracht (artikel 44 lid 1c BBV). Een dergelijke voorziening wordt door de raad gevormd, op grond van de financiële verordening artikel 212 Gemeentewet, om de lasten groot onderhoud over meerdere begrotingsjaren te egaliseren.

De gemeenteraad heeft voor gebouwen en sportparken een egalisatie voorziening getroffen. Met ingang van boekjaar 2023 is tevens een voorziening getroffen voor het onderhoud aan de gemeentelijke wegen.

De gemeenteraad heeft voor alle categorieën een meerjarig onderhoudsplan vastgesteld, waarop de onderhoudsvoorzieningen in de jaarrekening zijn gebaseerd. Een belangrijk aspect bij kostenegalisatievoorzieningen is dat er een gedegen en betrouwbaar onderhoudsplan is opgesteld, welke ook daadwerkelijk wordt gevolgd. Alleen dan kan de stand en het verloop van de onderhoudsvoorziening betrouwbaar worden geschat en mag de voorziening in de jaarrekening worden opgenomen.

Tijdens onze controlewerkzaamheden hebben wij, conform onze constatering in het accountantsverslag van 2022, geconstateerd dat in beperkte mate onderhoud is uitgevoerd, waardoor er een achterstand aanwezig is ten opzichte van de vastgestelde onderhoudsplannen voor zowel gebouwen, sportparken en wegen.

Bovenstaande leidt tot te hoge standen van de onderhoudsvoorzieningen per balansdatum. Daarnaast leidt dit tot een bevinding omtrent de stand van de voorzieningen, gezien niet gemotiveerd kan worden dat de onderhoudsplannen (welke een één op één relatie hebben met de voorziening in de jaarrekening) betrouwbaar zijn. De gemeente Renkum heeft aangegeven dat door beperkte capaciteit en wisselingen binnen het ambtenarenapparaat de plannen niet volledig zijn gerealiseerd en dat de komende jaren een inhaalslag zal worden gemaakt.

In deze paragraaf zal per voorziening een toelichting van onze werkzaamheden en bevindingen worden opgenomen

Gebouwen

Het Duurzaam Meerjarig Onderhoudsplan (DMJOP) dateert van 2021 en wordt eens per drie jaar geactualiseerd. Tussentijds zijn een aantal gemeentelijke panden extracomptabel toegevoegd aan de voorziening. In 2023 is voor € 83.000 onttrokken aan de voorziening, terwijl vanuit het onderhoudsplan een onttrekking geraamd was van € 204.000. De voorziening heeft ultimo 2023 een stand van € 2.610.000, met een jaarlijkse dotatie van € 240.000. In 2023 is eenmalig aanvullend gedoteerd vanwege aanvullende onderhoudswerkzaamheden in 2024, hiermee volgt de dotatie niet het DMJOP.

Zie voor het vervolg de volgende pagina.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing en automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole – Voorzieningen (4/5)

Voorzieningen groot onderhoud

Vervolg gebouwen

Gezien het onderhoudsplan dateert uit 2021, er tussentijds aanvullend panden zijn toegevoegd en het onderhoudsplan in 2023 en in afgelopen jaren niet wordt gerealiseerd, maakt dat wij de betrouwbaarheid qua realisatie niet vast kunnen stellen. Zie onze afweging hieromtrent bij de overall conclusie in deze paragraaf.

De combinatie van het geplande onderhoud in toekomstige jaren (onttrekkingen), de geraamde dotatie voor de komende jaren en de huidige stand maakt de voorziening te hoog. Voorwaarde voor een kostenegalisatievoorziening betreft dat de voorziening aan het einde van de onderhoudstermijn geen saldo meer heeft. Met de huidige standen en beoogde onttrekkingen en dotaties resteert aan het einde van de looptijd een saldo hoger dan de boekwaarde ultimo 2023 van € 2.610.000. In beginsel is daarom sprake van een controleverschil van € 2.610.000.

De commissie BBV biedt twee mogelijkheden om een dergelijke bevinding te corrigeren. Er kan eenmalig een onttrekking worden gedaan om het verschil te corrigeren of het verschil kan gecorrigeerd worden door toekomstige dotaties aan te passen. De gemeente Renkum heeft aangegeven het controleverschil te corrigeren door toekomstige dotaties aan te passen.

Sportparken

De voorziening onderhoud sportparken ziet toe op twee sportparken en is gevormd in 2021 op basis van de onderliggende onderhoudsplannen. De afgelopen jaren is het geplande onderhoud niet tot uitvoering gebracht en is 0 euro onttrokken aan de voorziening. De reden hiervoor betreft beperkte capaciteit. De gemeente Renkum heeft aangegeven de komende jaren een inhaalslag te maken met de onderhoudswerkzaamheden. Wij hebben de betrouwbaarheid van de onderhoudsplannen niet vast kunnen stellen. Zie onze afweging hieromtrent bij de overall conclusie in deze paragraaf

Wegen

In 2023 is een voorziening voor onderhoud wegen gevormd op basis van het door de raad besloten wegenbeheerplan 2022-2026. Daarnaast is een kostenbeheerplan voor de komende 60 jaar opgesteld. In 2023 heeft een dotatie van € 846.000 plaatsgevonden, zijnde de stand van de reserve die voorheen was gevormd. Daarmee volgt de dotatie niet het onderliggende onderhoudsplan.

Er heeft geen onttrekking voor uitgevoerd onderhoud plaatsgevonden in 2023, terwijl in het onderhoudsplan wel onderhoud was gepland. Hierdoor hebben wij de betrouwbaarheid van de voorziening wegen niet vast kunnen stellen.

Zie vervolg op de volgende pagina

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing en automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole – Voorzieningen (5/5)

Voorzieningen groot onderhoud

Overall conclusie

Op basis van onze uitgevoerde werkzaamheden constateren wij dat de onderhoudsplannen gedegen worden opgesteld. Echter wijkt de realisatie, conform onze constatering in ons accountantsverslag 2022, aanzienlijk af ten opzichte van de onderhoudsplannen. Daarnaast zijn de dotaties die zijn doorgevoerd niet consistent met de onderliggende onderhoudsplannen. Voor de onderhoudsvoorzieningen sportparken en wegen heeft zelfs nog geen onderhoud plaatsgevonden in tegenstelling tot de onderliggende onderhoudsplannen. De gemeente Renkum geeft aan dat in de nabije toekomst een inhaalslag wordt gemaakt. Dit laat onverlet dat een bevinding resteert ten aanzien van de omvang en betrouwbaarheid van de voorzieningen.

Hiervoor hebben wij een controleverschil PM (pro memorie) opgenomen. Voor de jaarrekening 2023 stemmen wij in met de standen van de voorziening, maar voor 2024 dient de gemeente Renkum de onderhoudsvoorzieningen te herzien. Er dienen betrouwbare onderhoudsplannen opgesteld te worden, welke ook daadwerkelijk tot uitvoering gebracht gaan worden. De herziene onderhoudsplannen dienen vervolgens vertaald te worden naar de stand van de voorzieningen in de jaarrekening.

Graag blijven wij met u in gesprek over de ontwikkelingen van de kostenegalisatievoorzieningen in 2024.

Voorziening vervangings-investeringen riolering

De gemeente Renkum heeft in 2023 een voorziening gevormd voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen. De voorziening ziet toe op vervanging van riolering en voldoen daarmee aan artikel 44 lid 1 sub d BBV.

Het doel van de voorziening is als volgt. Bij vervangingsinvesteringen worden deze voor 40% te activeren en de kapitaallasten gedekt vanuit de voorziening GRP. 60% wordt afgeboekt en gedekt vanuit deze voorziening voor vervangingsinvesteringen. U heeft deze werkwijze afgestemd met de commissie BBV.

In 2023 heeft een dotatie plaatsgevonden van € 9.528.000, welke conform de onttrekking uit de voorziening GRP is. De dotatie is gelijk aan de vervangingsinvesteringen die opgenomen zijn in het beheerplan water en riolering 2022-2026. Hierbij zijn de afschrijvingen op de investeringen over 2022 en 2023 reeds in mindering gebracht op de dotatie van € 9.528.000.

Wij kunnen ons vinden in de vorming en waardering van de voorziening ultimo 2023. Wij adviseren de gemeente Renkum aandacht te houden voor de realisatie van de opgestelde beheerplannen en te monitoren dat de geplande investeringen ook daadwerkelijk worden gerealiseerd.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheids-verantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing en automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Kernpunten van onze jaarrekeningcontrole – Sociaal domein

Persoonsgebonden budgetten WMO en jeugdzorg

De SVB controleert zorgovereenkomsten, toetst facturen en declaraties uitbetaald aan zorgverleners of andere instellingen. Uw gemeente verstrekt beschikkingen PGB en is verantwoordelijk voor een adequate cliëntregistratie en het vaststellen van de prestatielevering.

Uit de accountantscontrole 2023 bij de SVB blijkt dat landelijk sprake is van een oordeel met beperking. Ten aanzien van de rechtmatigheidsfouten zijn de foutpercentages opgenomen in de gemeente specifieke projectbrieven. Zowel de financiële rechtmatigheidsfout (t.b.v. de rechtmatigheidsverantwoording) als de financiële getrouwheidsfout leiden voor de gemeente Renkum niet tot een controleverschil boven de rapporteringstolerantie

De SVB toetst niet op de levering van de zorg. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente, middels aanvullende onderzoeken, voldoende werkzaamheden heeft verricht om de prestatielevering zelfstandig vast te stellen. Hierdoor resteert geen onzekerheid ten aanzien van PGB budgetten.

Productieverantwoordingen

Voor de kosten in het kader van de Jeugdhulp en Wmo steunt u niet alleen op de controleverklaring en financiële productieverantwoordingen van zorgaanbieders, maar baseert u zich ook op de beheersmaatregelen die in uw eigen procesgang waarborgen bieden dat de juiste zorgprestaties conform de gemaakte afspraken door de zorgaanbieders aan de cliënten van de gemeente Renkum zijn verleend.

Van een aantal zorgaanbieders is geen controleverklaring ontvangen of is geen sprake van een goedkeurend oordeel. Voor deze zorgaanbieders heeft de gemeente Renkum aanvullende werkzaamheden uitgevoerd om zekerheid te krijgen over de prestatielevering door middel van enquêtes bij de cliënten. Hier is niet in alle gevallen de prestatielevering van zorg bevestigd, wat leidt tot een onzekerheid.

Uitgaande van de interne beheersing op het proces, de ervaringen uit voorgaande jaren, de uitkomsten van de ontvangen controleverklaringen en productieverantwoordingen en de door de gemeente Renkum aanvullend uitgevoerde werkzaamheden ramen wij het bedrag aan resterende onzekerheid op € 233.000 voor Wmo ZIN en € 196.000 voor Jeugdhulp ZIN. Voor de PGB verstrekkingen resteert geen onzekerheid.

Dossier Jeugdhulp

Vanuit de door uw gemeente uitgevoerde interne controles is bij één dossier een onduidelijkheid ten aanzien van de financiële rechtmatigheid geconstateerd. Het college heeft als gevolg hiervan een bevinding ter hoogte van € 100.000 opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. Wij adviseren u om in de komende periode nadrukkelijk aandacht aan dit proces te besteden.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing en automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Verantwoordelijkheden m.b.t. fraude

Uw verantwoordelijkheid

- De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij de gemeenteraad en het college. Deze verantwoordelijkheid betreft ook het opzetten en onderhouden van interne beheersmaatregelen met betrekking tot de betrouwbaarheid van de financiële rapportage, de werking van de bedrijfsvoering en naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving.
- Het uitvoeren, vastleggen en actualiseren van de frauderisicoanalyse als geïntegreerd onderdeel van de bij uw gemeente in gebruik zijnde interne beheersing, een evaluatie van de mogelijke impact en waarschijnlijkheid van frauderisico's en de ondernomen acties om frauderisico's te beperken, inclusief de risico's van omkoping, corruptie en frauderisico's met betrekking tot cybersecurity.
- Het waarborgen dat de cultuur en de omgeving van uw gemeente integer zijn en ethisch gedrag bevorderen.
- Het onderzoeken van iedere vermeende of vermoede misstand die onder de aandacht van de met governance belaste personen en het college wordt gebracht; en
- Daarnaast zijn de met governance belaste personen verantwoordelijk voor het monitoren van het risico op managementfraude, voor het bepalen of de interne beheersmaatregelen voldoende zijn om frauderisico's te identificeren, voor de beoordeling van de competentie en integriteit van zichzelf en van het overige management en voor het versterken van een cultuur van integriteit en ethisch gedrag.

Onze verantwoordelijkheid

- Wij hebben een fraudediscussie gevoerd en bevestigingen verkregen van de met governance belaste personen, het college en anderen binnen de gemeente ten aanzien van de interne beheersing, risico-inschattingen (inclusief de processen om de risico's op fraude in de gemeente te identificeren en erop in te spelen), en eventuele kennis met betrekking tot fraude of vermoede fraude.
- Verder hebben wij het college verzocht om informatie die het eventueel aan zijn werknemers heeft meegedeeld over haar visie op bedrijfspraktijken en ethisch gedrag.
- Daarnaast hebben wij inzicht verkregen in de wijze waarop de met governance belaste personen toezicht uitoefenen op de door het college gevolgde processen om de risico's op fraude te identificeren en hierop in te spelen.
- Wij hebben de geplande controlewerkzaamheden besproken met de met governance belaste personen.
- Wij moeten adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude.
- Wij rapporteren over onze gevolgde controleaanpak met betrekking tot fraude(risico's) in de controleverklaring.

Geen aanwijzingen van fraude

Tijdens onze controlewerkzaamheden zijn geen aanwijzingen van fraude onder onze aandacht gekomen.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing en automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Significante frauderisico's

Risico	Uitgevoerde controlewerkzaamheden
Het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management (inclusief superusers)	Het risico op het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het college van burgemeester en wethouders hebben wij ondervangen door het selecteren van journaalposten op basis van risicocriteria, zoals de memoriaalboekingen en de schattingsposten. Deze journaalposten alsook de belangrijke schattingen van het college van burgemeester en wethouders, zoals de waardering van vaste activa en debiteuren en de volledigheid van de voorzieningen, hebben wij in detail gecontroleerd. Eveneens hebben wij de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten en het maken van schattingen.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing en automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

3. Rechtmatigheidsverantwoording

Jaarrekening - Rechtmatigheidsverantwoording (1/4)

Conclusie rechtmatigheid

In de jaarrekening heeft het college de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. Het college concludeert dat de rechtmatigheidsfouten de door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens overstijgen. In de paragraaf bedrijfsvoering wordt een nadere toelichting gegeven op de totstandkoming van de rechtmatigheidsverantwoording.

Op basis van onze werkzaamheden kunnen wij instemmen met de conclusie van het college en constateren wij dat de rechtmatigheidsverantwoording een getrouwe weergave biedt. In dit hoofdstuk geven wij een nadere toelichting voor de relevante onderdelen.

Wij merken hierbij op dat de financiële verordening dateert uit 2021 en daarmee niet is herzien voor de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. Wij adviseren de financiële verordening in 204 te herzien en hier afspraken te maken met de raad, onder andere over tijdigheid van begrotingsonrechtmatigheden. Dit laat onverlet dat wij onze controleverklaring kunnen verstrekken bij de jaarstukken 2023.

Definitie rechtmatigheid

Het juridische begrip rechtmatigheid heeft betrekking op alle geldende wet- en regelgeving. Rechtmatigheid is dan het handelen in overeenstemming met de wet- en regelgeving. Het begrip rechtmatigheid in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording is een minder omvattend begrip. Hierbij bestaat er een duidelijke relatie met het financieel beheer. Er moet immers worden verantwoord dat baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Het gaat om de financiële beheershandelingen.

Verantwoordings- en rapportagegrens

De verantwoordingsgrens valt binnen een bandbreedte van 0% en 3% van de totale lasten van de gemeente, inclusief eventuele toevoegingen aan de reserves. Voor zowel de fouten als voor onduidelijkheden afzonderlijk geldt hetzelfde percentage, waarbij fouten en onduidelijkheden niet bij elkaar opgeteld worden. We hebben vastgesteld dat in de financiële verordening de verantwoordingsgrens is bepaald op 1% van de totale lasten, namelijk € 1.084.000. De rapporteringsgrens is bepaald op € 54.250.

Normen en toetsingskader

Het normenkader voor de rechtmatigheidsverantwoording betreft uw inventarisatie van de voor de verantwoording relevante wet- en regelgeving. Het normenkader heeft u geactualiseerd op basis van wijzigingen in wet- en regelgeving. Uw inventarisatie van regelgeving bestaat uit externe- en eigen regelgeving. We constateren dat u de actualisatie nauwkeurig heeft uitgevoerd en dat het normenkader aansluit op de geldende externe- en eigen regelgeving.

Het operationaliseren van het normenkader is een taak van het college en wordt vastgelegd in een toetsingskader. In het toetsingskader is per wet/regeling/verordening vastgelegd welke artikelen relevant zijn voor de toetsing. Uw gemeente heeft ervoor gekozen om het toetsingskader te integreren in het normenkader en de verdere operationalisatie uit te werken in de checklists die bij het uitvoeren van de interne controles worden gehanteerd.

Totstandkoming rechtmatigheidsverantwoording

De rechtmatigheidsverantwoording van het college is gebaseerd op interne controles die, gebaseerd op het vastgestelde interne controle plan, door de organisatie zijn uitgevoerd. Wij concluderen dat de werkzaamheden op een adequate wijze door de organisatie zijn uitgevoerd en gedocumenteerd en onderschrijven de door de organisatie getrokken conclusies.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing en automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Begrotingscriterium

Bij de rechtmatigheidsverantwoording vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Financiële beheershandelingen die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium).

Uitgangspunt is het niveau waarop de gemeenteraad de budgetten in de begroting en bij investeringen geautoriseerd heeft, in lijn met de door u vastgestelde financiële verordening. In de begroting zijn de bedragen voor de lasten en baten vermeld die door de gemeenteraad zijn vastgesteld. De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn op hoofdlijnen door de wetgever bepaald (artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet) en heeft de gemeenteraad nader ingevuld en geconcretiseerd in de financiële verordening.

Uw gemeenteraad heeft het begrotingscriterium geconcretiseerd in artikel 5 van de financiële verordening door de volgende criteria vast te stellen:

- Over- en overschrijdingen worden op productniveau beoordeeld.
- Voor investeringsprojecten wordt de begrotingsrechtmatigheid beoordeeld op het niveau van het totale door de raad goedgekeurde kredietbedrag. Overschrijdingen van het goedgekeurde kredietbedrag met meer dan € 100.000 dienen aan de raad voorgelegd te worden.
- Een overschrijding van baten en overschrijding van lasten op productniveau van meer dan € 100.000 dient aan de raad te worden voorgelegd. Voor de rechtmatigheidsverantwoording zijn echter alle overschrijdingen op lasten onrechtmatig

Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste product, de juiste investering, het toereikend zijn van het begrotingsbedrag en het begrotingsjaar van belang zijn.

Als blijkt dat de gerealiseerde bedragen hoger zijn dan de, ook na de laatste begrotingswijziging, geraamde bedragen dan kan er sprake zijn van onrechtmatige uitgaven (begrotingsonrechtmatigheid). Deze lasten zijn dan namelijk buiten het budgetrecht van de gemeenteraad tot stand gekomen.

In deze paragraaf gaan wij in op het begrotingscriterium en de verschillende onderwerpen die het begrotingscriterium raken.

De gemeenteraad bepaalt zelf op welk niveau de budgetten in de begroting en investeringen worden geautoriseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing en automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Jaarrekening - Rechtmatigheidsverantwoording (3/4)

Begrotingsrechtmatigheid - programma's

Uit onze werkzaamheden om de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording te toetsen zijn we niet tot een ander oordeel gekomen dan het college in de rechtmatigheidsverantwoording heeft verantwoord. Ten aanzien van de begrotingsrechtmatigheid heeft het college afwijkingen geconstateerd en daarbij, in lijn met de criteria die zijn vastgesteld in financiële verordening, geconcludeerd of er sprake is van acceptabele afwijkingen. Afwijkend ten opzichte van voorgaande jaren is dat ook de acceptabele begrotingsafwijkingen meewegen in het rechtmatigheidsoordeel van het college, hier is sprake van een aanzienlijke normverzwarende. De uitkomsten van deze analyse hebben wij onderstaand samengevat.

Soort	Bedrag
Overschrijdingen lasten producten	€ 1.300.000
Overschrijdingen investeringsbudgetten	€ 1.500.000
Overschrijdingen van baten en/of onderschrijdingen van lasten en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid	€ 0
TOTAAL	€ 2.800.000
Totaal van bovenstaande begrotingsafwijkingen die passen binnen de afspraken met de raad en derhalve op basis van artikel 5 van de financiële verordening als acceptabel zijn aangemerkt	€ 2.800.000

Misbruik en Oneigenlijk (M&O) gebruik criterium

De rechtmatigheidseis betreft ook de toetsing op juistheid en volledigheid van de gegevens, die door de belanghebbenden zijn verstrekt om het voldoen aan voorwaarden aan te tonen. Dit ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving (M&O-criterium).

Om misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsgelden te voorkomen, zijn functionerende beheersmaatregelen nodig. Het gaat er bij het M&O-criterium om dat in de organisatie effectieve maatregelen zijn getroffen om misbruik te voorkomen, dan wel op te sporen, en dat vigerende wet- en regelgeving duidelijk is, aangepast is aan actuele omstandigheden en te handhaven is. Om dit te bewerkstelligen is een mix van maatregelen nodig.

De gemeente Renkum heeft geen overkoepelende nota M&O-beleid vastgesteld, maar heeft vanuit de interne controle wel aandacht voor misbruik en oneigenlijk gebruik. Vanuit de verbijzonderde interne controle zijn diverse deelwaarnemingen verricht ten aanzien van het rechtmatigheidsaspect. De uitgevoerde werkzaamheden geven geen indicatie tot een rechtmatigheidsfout. Ook uit onze werkzaamheden ten aanzien van de getrouwheid blijken geen bevindingen die indicatie geven tot een fout in het kader van het M&O-criterium.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing en automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Jaarrekening - Rechtmatigheidsverantwoording (4/4)

Voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen/voorwaarden zijn afkomstig uit diverse wet- en regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur.

In de hierna volgende paragrafen worden de voorwaarden met de hoogste impact / risico binnen de jaarrekening nader toegelicht.

Voorwaardencriterium - Jeugdhulp

De gemeente Renkum is verantwoordelijk voor de toekenning van voorzieningen in het kader van de Jeugdhulp. Uw interne controle functionaris heeft geconstateerd dat voor een toekenning niet de juiste route is gevolgd, waardoor niet met voldoende zekerheid kan worden geconcludeerd dat de voorzieningen rechtmatig zijn verstrekt.

Deze bevindingen is opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording en betreft € 100.000. Wij adviseren u om in de komende periode de bevinding te evalueren en eventueel aanpassingen door te voeren in het proces..

Voorwaardencriterium - Aanbestedingswet

De regels over aanbesteden staan in de Aanbestedingswet 2012 en het Aanbestedingsbesluit. Om de rechtmatigheid van de aanbestedingen vast te stellen heeft u een analyse uitgevoerd op de verstrekte inkoopopdrachten over een periode van vier jaar. In de analyse heeft u beoordeeld of de opdrachten tijdig zijn aanbesteed. Voor de aanbestede opdrachten is beoordeeld of de realisatie van de inkoopopdracht aansluit op de aanbesteding.

Er zijn twee afwijkingen van de Europese aanbestedingsrichtlijnen geconstateerd ter grootte van € 1.200.000. Dit bedrag aan onrechtmatigheden is meegenomen in de door het college opgestelde rechtmatigheidsverantwoording van behoefte van het boekjaar 2023.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing en automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

4. Analyse vermogen en resultaat

Jaarverslag – Kwaliteit toelichtingen en belangrijkste kengetallen

Jaarverslag voldoet aan eisen BBV

In het BBV zijn diverse eisen opgenomen voor de vorm en inhoud van het jaarverslag. Wij hebben vastgesteld dat uw jaarverslag voldoet aan de eisen die het BBV hieraan stelt.

Kwaliteit paragrafen

De paragrafen in de jaarstukken voldoen aan de gestelde eisen en geven een nadere toelichting over het door gemeente Renkum gevoerde beleid.

Verenigbaarheid jaarrekening en jaarverslag

Wij zijn verplicht vast te stellen of wij op grond van de tijdens de controle verkregen informatie onjuistheden of tegenstrijdigheden hebben geconstateerd tussen de jaarrekening en het jaarverslag die gebruikers van de jaarstukken zouden kunnen beïnvloeden. Dit is naar onze mening niet het geval.

Informatiewaarde

We hebben de informatiewaarde van uw jaarstukken gebaseerd op de inzichtelijkheid, concreetheid en kwaliteit van de analyses vanuit het perspectief van de gemeenteraad. Naar onze mening geven de in de jaarstukken opgenomen toelichtingen het benodigde inzicht.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing & automatisering

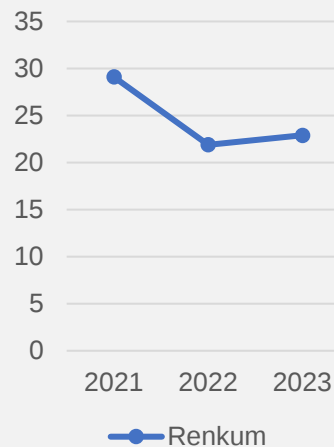

Externe ontwikkelingen

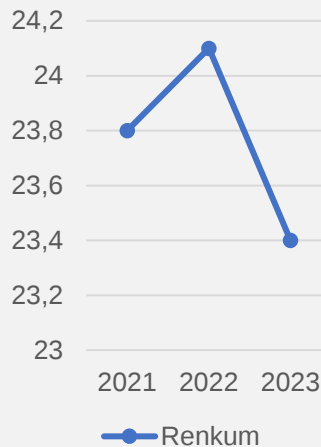

Bijlagen

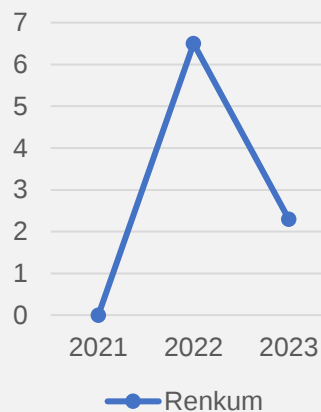
Netto schuldquote

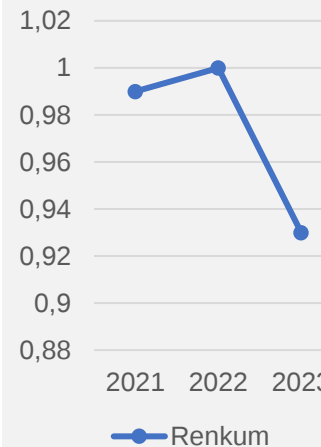
Solvabiliteit

Structurele exploitatieruimte

Weerstandsratio

Jaarverslag – Toelichting kengetallen

Relatie tussen kengetallen

Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden verkregen van de financiële positie van uw gemeente. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van uw financiële positie. De analyse van de weerstandsratio en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol is vastgesteld of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat.

Weerstandsvermogen

In de paragraaf weerstandsvermogen heeft het college een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit. De gemeente Renkum maakt hierbij onderscheid naar een statisch en dynamisch weerstandsvermogen. Het statisch weerstandsvermogen bevat de incidentele risico's, waarbij het dynamisch weerstandsvermogen de structurele risico's bevat. Het weerstandsvermogen bedraagt volgens deze paragraaf € 8.700.000 (2022: € 8.296.000). Het statisch weerstandsratio betreft 0,93 (2022: 1,0).

In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de relevante risico's benoemd. Uw organisatie heeft op basis van interne berekeningen het totale bedrag aan gewogen risico's waaraan de organisatie is blootgesteld bepaald op € 8.365.000 (2022: € 6.432.000). Het statisch weerstandsratio betreft 0,93 (2022: 1,0) en het dynamisch weerstandsvermogen 0,62 (2022: 1,05).

Het weerstandsvermogen dient op basis van de eigen norm van de gemeente Renkum minimaal 1,0 te betreffen. Als gevolg van stijgende risico's voldoen zowel het statisch als het dynamisch weerstandsvermogen niet aan de eigen norm.

Deels wordt dit opgelost door een storting in de weerstandsreserve vanuit de algemene reserve. Wij adviseren de gemeente Renkum te kijken naar de mogelijkheden om het weerstandsvermogen weer op het gewenste niveau te krijgen.

Solvabiliteit en netto schuldquote

De solvabiliteit bedraagt ultimo 2023 23,4% (2022: 24,1%). Voor de solvabiliteit geldt dat hoe hoger het percentage is, hoe beter de gemeente Renkum in staat is om haar verplichtingen op lange termijn te voldoen. Het solvabiliteitsratio is afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar en ligt onder het landelijk gemiddelde.

De netto schuldquote bedraagt 22,9% (2022: 21,9%). Deze ratio geeft aan in hoeverre de schulden zich verhouden tot de jaarlijkse baten. De netto schuldquote is in 2023 iets verslechterd ten opzichte van 2022, maar is beter dan het landelijk gemiddelde.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het hoofdstuk financiële kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de jaarstukken.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing & automatisering

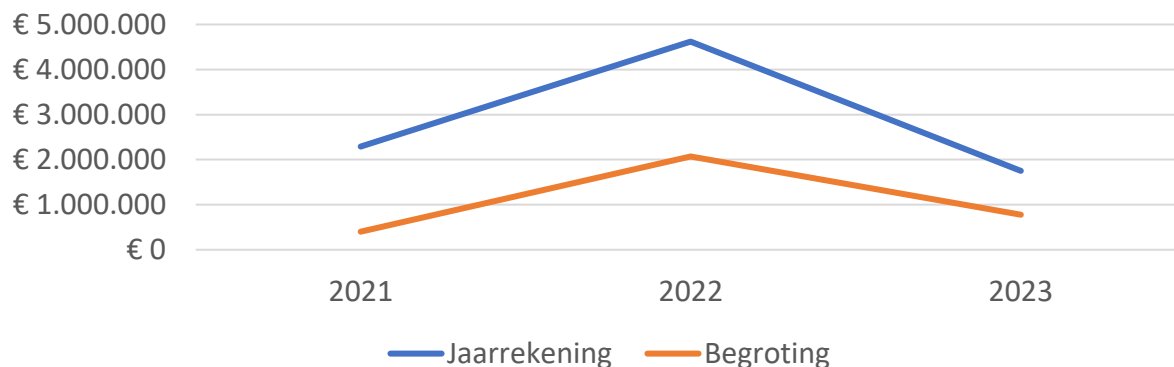
Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Jaarverslag – Voorspellend vermogen

Resultaat versus gewijzigde begroting

Analyse

De grafiek hierboven laat het verschil tussen het begrote- en gerealiseerde saldo van baten en lasten over de afgelopen drie jaren zien. Hierbij valt op dat de realisatie in de afgelopen jaren steeds voordeliger is uitgevallen dan was begroot (na wijzigingen).

Voor het boekjaar 2023 zijn de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting door het college nader toegelicht in de toelichting op de programma's in de jaarstukken. De belangrijkste afwijkingen betreffen:

- Hogere baten opvang Oekraïners (voordeel).
- Lagere lasten sociaal domein (voordeel).
- Werkzaamheden welke als gevolg van niet beschikbare capaciteit zijn uitgesteld, onder andere voor onderhoud wegen, straten en pleinen (voordeel).

Conclusie financiële positie

De financiële positie van de gemeente Renkum scoort matig op basis van haar eigen inschatting. Het weerstandsvermogen is met 0,93 aan de lage kant en wordt op basis van de normen van de provincie Gelderland gecategoriseerd als risicovol. De financiële positie van gemeente Renkum is ultimo 2023 voldoende en u bent derhalve in staat om toekomstige tegenvallers, zoals nu onderkend in de risicoparagraaf op geld en op kans van het vóórkomen, op te vangen.

Het meerjarenbeeld in de perspectiefnota 2024-2028 laat aanzienlijke tekorten zijn, waarvoor maatregelen zijn voorgesteld aan de raad, waardoor meerjarig sprake is van een sluitende begroting. Voor 2024 en 2025 wordt een tekort verwacht welke gedekt wordt vanuit de bestaande reserves. Gezien de onzekerheid als gevolg van ontwikkelingen in het gemeentefonds (structurele uitname van € 3 miljard) en de beoogde aanpassing van de financieringssysteem vanuit het Rijk, adviseren wij u om de ontwikkeling van de verwachte begrotingssaldi nauwgezet te blijven volgen.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing & automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

5. Interne beheersing & automatisering

Samenvatting interne beheersing en automatisering

Samenvatting bevindingen managementletter 2023

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole 2023 hebben wij in het najaar van 2023 de tussentijdse (interim) controle uitgevoerd. Deze interim-controle is primair gericht op de bedrijfsvoering binnen de gemeente Renkum en met name gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. Onze bevindingen, voortvloeiend uit de interim-controle, zijn vastgelegd in onze managementletter van d.d. 21 maart 2024.

Uit onze interim-controle blijkt dat de gemeente Renkum haar zaken beheersmatig voldoende op orde heeft, voor zover wij dat beoordelen in het licht van de jaarrekeningcontrole. Zie hiervoor ook de tabel met onze procesmonitor. Ons beeld is dat de administratieve organisatie en interne beheersing (de controles binnen de processen, gecombineerd met de verbijzonderde interne controles) van de gemeente voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Voor onze specifieke bevindingen en overige aanbevelingen (verbeterpunten) verwijzen wij u naar de genoemde managementletter.

Proces	Status 2023
Financial reporting (P&C Cyclus)	
Inkopen	
Aanbestedingen	
Betalingen	
Treasury	
Personeel en salarisadministratie	
Belastingheffing en -inning	
Omgevingsvergunningen	
Subsidieverstrekingen	
Verhuur en pachten	
Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO)	
Jeugdhulp	
Uitkeringen	
Grondexploitatie	

Toelichting	
	De inrichting van het proces is zodanig dat een (deels)systeem gerichte controle mogelijk is. De systeem gerichte controle is alleen mogelijk wanneer proces opzet is beschreven waardoor er sprake is van een uniforme werkwijze, de IT passende maatregelen heeft, toereikende en zichtbare interne beheersing en de VIC de werking heeft vastgesteld.
	De inrichting van het proces voldoen gedeeltelijk, maar de risico's die ermee samenhangen, vormen geen directe bedreiging voor de bedrijfsprocessen en de risico's zijn met aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden af te dekken.
	De inrichting van het proces voldoet niet en geeft aanvullende wezenlijk aanvullende risico's voor de jaarrekening controle.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheids-verantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing & automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Samenvatting interne beheersing en automatisering

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiserings-omgeving

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen, die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen.

Op grond van artikel 393 lid 4, Titel 9 Boek 2 BW rapporteren wij onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Hierbij dient opgemerkt te worden dat wij ons hier specifiek richten op de aspecten van de geautomatiseerde gegevensverwerking die van belang zijn voor de financiële verslaglegging. Wij geven geen oordeel over de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking van de gemeente als geheel.

Wij zijn van mening dat voldoende maatregelen zijn getroffen om de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en informatievoorziening te waarborgen.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheids-verantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing & automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

6. Externe ontwikkelingen

Externe ontwikkelingen (1/3)

Inhuur van externen

Op 1 mei 2006 is de Verklaring Arbeidsrelatie vervallen en vanaf dat moment is de Wet DBA van kracht geworden. Hierbij heeft de Belastingdienst in overleg modelovereenkomsten bij de inhuur van externen, direct of via bijvoorbeeld een uitzendbureau, of bemiddelingsbureau opgesteld.

Op het moment dat exact volgens deze regels wordt gewerkt, loopt de opdrachtgever geen risico, in de praktijk is dat echter over het algemeen niet zo. Een externe doet mee aan het personeelsfeest, ontvangt een kerstpakket, werkt op een laptop van de opdrachtgever, werkt er al jaren 4 dagen per week etc. De modelovereenkomsten voor vrije vervanging zijn bijvoorbeeld per 1 januari 2024 vervallen. Wij adviseren u om hier alert op te zijn bij het afsluiten van nieuwe overeenkomsten.

Tot en met 2024 geldt er vanuit de Belastingdienst nog het handhavingsmoratorium, maar dat vervalt per 1 januari 2025. Dit houdt in dat de Belastingdienst dan kan gaan naheffen, niet terug naar het verleden, maar wel vanaf dat moment. Op dit moment wordt er ook gecontroleerd door de Belastingdienst, zij hebben hiervoor extra personeel aangenomen en bij deze controles wordt vaak geconstateerd dat er geen sprake is van een externe, maar gewoon van een werknemer. Dit bijvoorbeeld omdat iemand via zijn eigen B.V. wordt ingehuurd tijdens ziek en piekdiensten. Voor uw organisatie is het derhalve van belang om in 2024 aandacht te hebben voor het proces van de inhuur van externen en ervoor zorg te dragen dat de onderliggende overeenkomsten voldoen aan de vereisten van de Belastingdienst.

NIS2

De cyberbeveiligingswet op grond van de Europese Network and Information Security (NIS2) richtlijn introduceert strenge(re) eisen op het gebied van cyber- en informatiebeveiliging voor de organisaties die onder de nieuwe wet als essentiële of belangrijke entiteit worden aangewezen.

Volgens de NIS2-regelgeving kan gemeente Renkum als een NIS2 essentiële entiteit / belangrijke entiteit worden aangemerkt. Het moeten voldoen aan NIS2 is niet op basis van aanwijzing, maar automatisch. Belangrijke nieuwe verplichtingen zijn:

- Verplichting tot uitvoeren risicobeoordeling en nemen van passende maatregelen om risico's te mitigeren.
- Verplichting tot het melden van incidenten binnen 24 uur; en
- Verplichting tot het registreren in een Europees register.

Inwerkingtreding van de NIS2-regelgeving wordt verwacht per 1 september met handhaving vanaf 1 oktober 2024. Wij hebben begrepen dat u met de voorbereiding gestart bent. Het is van belang dat u tijdig uw voorbereidingen afrondt. Het niet voldoen aan de NIS2-regelgeving kan significante boetes tot gevolg hebben in de vorm van geldboetes als ook eventuele persoonlijke aansprakelijkheid van het college.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing & automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Externe ontwikkelingen (2/3)

Duurzaamheid - ESG

In een tijdperk waarin duurzaamheid en maatschappelijke verantwoordelijkheid centraal staan, wordt de noodzaak voor duurzaamheidsverslaggeving in de publieke sector steeds urgenter. Organisaties in de publieke sector hebben een intrinsieke verantwoordelijkheid om transparantie te bieden over hun impact op mens en milieu. Het opstellen en delen van een duurzaamheidsverslag is niet langer een optionele praktijk, maar eerder een essentiële stap naar het opbouwen van vertrouwen, het voldoen aan verwachtingen van belanghebbenden en het stimuleren van positieve verandering.

Duurzaamheidsverslaggeving is momenteel geen wettelijke vereiste voor organisaties in de publieke sector, maar het belang ervan wordt steeds groter. De samenleving hecht veel waarde aan duurzaamheid en verslaggeving hierover. Vanaf het boekjaar 2024 zullen beursgenoteerde bedrijven zich conformeren aan de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) en de European Sustainability Reporting Standards (ESRS) als leidende richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving.

Duurzaamheidsonderwerpen worden volgens de laatste standaarden gecategoriseerd in Environmental, Social en Governance, ofwel ESG. Dit gaat dus verder dan alleen klimaat gerelateerde aspecten. In de ESRS is een nuttig kader opgenomen van thema's die relateren aan ESG. Het is echter geen allesomvattend model, aangezien er voor organisaties mogelijk relevante thema's zijn die niet zijn opgenomen, en omgekeerd. Het kader en de thema's zoals opgenomen in de ESRS kan ook de publieke sector ondersteunen bij verantwoordingsprocessen.

Voor publieke organisaties die geen onderneming voeren (zijnde een grote B.V. of N.V.) is de CSRD momenteel niet van toepassing. Het is nog niet duidelijk of andere Nederlandse rechtspersonen waaronder die in de publieke sector in de toekomst mogelijk verplicht zullen worden om een duurzaamheidsverslag op te stellen. Mogelijk kunt u wel worden benaderd door een CSRD plichtige onderneming die u vragen stelt over uw duurzaamheidsbeleid en doelstellingen.

Gezien de kerntaak van de publieke sector om duurzame meerwaarde voor de samenleving te creëren, ligt het voor de hand dat de sector bekend is met het rapporteren van toegevoegde waarde in het jaarverslag. Het toevoegen van duurzaamheidsinformatie zou dan ook een logische stap zijn. De publieke sector kan hierbij leren van (beursgenoteerde) bedrijven om op die manier meer maatschappelijke waarde te genereren.

Indien u meer informatie wenst over dit onderwerp, verzoeken wij u dit aan te vragen bij uw bekende contactpersonen bij Flynth.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing & automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Externe ontwikkelingen (3/3)

Notitie Grondbeleid

Het nieuwe grondbeleid is een actualisatie van de notitie grondbeleid uit 2019. Vanwege de invoering van de Omgevingswet is een actualisatie noodzakelijk. Alle wijzigingen in de notitie die te maken hebben met de Omgevingswet treden in werking gelijktijdig met de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Alle overige wijzigingen treden in werking met ingang van begrotingsjaar 2025. Toepassing met ingang van de jaarrekening 2024 is mogelijk maar niet verplicht. Voor de tussenliggende periode is de notitie uit 2019 leidend aangevuld met het addendum uit december 2022 inzake warme gronden.

Naast aanpassingen in terminologie vanwege wijzigingen in wet- en regelgeving heeft de invoering van de Omgevingswet met name gevolgen voor de verslaggevingsaspecten bij faciliterend grondbeleid.

Notitie Rente

In de Notitie rente 2023 wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en –baten in de begroting en jaarstukken. Doelstelling van deze notitie is het bevorderen van een eenduidige handelwijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en de jaarstukken en het eenduidig inzichtelijk maken van de wijze waarop de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie).

De belangrijkste wijziging betreft de rentetoerekening aan de grondexploitaties. Vanaf 2016 was in verband met de invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb) voor grondexploitaties de rentetoerekening gebaseerd op het gemiddelde rentepercentage over het vreemde vermogen. In de praktijk hanteert de Belastingdienst een andere toerekening van rente aan de grondexploitaties. Hiermee is de noodzaak voor een afwijkend rentepercentage voor grondexploitaties vervallen en ligt het voor de hand de rente-omslag ook te gebruiken voor de rente aan de grondexploitaties. In het publiekrechtelijke kostenverhaal bij faciliterende grondexploitaties moet overeenkomstig de Omgevingswet voor de rentetoerekening wel een ander rentepercentage worden gehanteerd. Bij kostenverhaal op basis van een overeenkomst kunnen uiteraard ook afspraken worden gemaakt over het verrekenen van rente. De hoogte van het rentepercentage is dan onderdeel van de afspraken in de overeenkomst en kan afwijken van de omslagrente.

De bepalingen en richtlijnen van deze notitie treden in werking met ingang van het begrotingsjaar 2025. Eerdere toepassing bij de begroting 2024 is toegestaan. Met het verschijnen van deze notitie wordt de eerdere versie (gepubliceerd in 2017) buiten werking gesteld.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheids-verantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing & automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Bijlage A – Niet-gecorrigeerde bevindingen

Goedkeuringstoleranties (getrouwheid)

Goedkeuringstoleranties getrouwheid	Fouten	Onzekerheden
Goedkeuringstolerantie (respectievelijk 1% en 3% van de totale lasten)	€ 1.084.000	€ 3.252.000
Rapporteringtolerantie fouten en onzekerheden (grens waarboven gerapporteerd wordt aan de raad)	€ 54.200	

Niet-gecorrigeerde bevindingen

Omschrijving	Fouten	Onzekerheden
Overige baten Spuk H4 niet volledig verantwoord	€ 102.000	n.v.t.
Schuld SiSa regeling E44B niet volledig verantwoord	€ 166.000	
Onzekerheid WMO ZIN	n.v.t.	€ 233.000
Onzekerheid Jeugd ZIN	n.v.t.	€ 196.000
Totstandkoming voorzieningen groot onderhoud	PM	PM
Totaal	€ 268.000	€ 429.000

Naast de hierboven opgenomen bevindingen is sprake van een aantal presentatieverschillen. Deze zien toe op verloopoverzichten in de balans welke onjuist zijn verantwoord. De begin- en eindstand en de impact op de exploitatie zijn juist, echter is het verloop onjuist uitgesplitst. Dit geldt onder andere voor de voorzieningen en de overlopende passiva.

Wij hebben het college verzocht de controlebevindingen en presentatieverschillen te corrigeren. Het college heeft gemotiveerd aangegeven deze verschillen niet te corrigeren. De ongecorrigeerde verschillen zijn lager dan de materialiteit en hebben daarmee geen impact op het oordeel.

Bevestiging college van burgemeester en wethouders

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college bevestigt dat er naast bovengenoemde bevindingen geen sprake is van overige niet- gecorrigeerde fouten die, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening materieel (kunnen) zijn.

Conclusie: Bij de jaarrekening 2023 hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt inzake de getrouwheid.

	Inleiding
	Samenvatting
	Kernpunten van de controle
	Rechtmatigheids-verantwoording
	Analyse vermogen en resultaat
	Interne beheersing & automatisering
	Externe ontwikkelingen
	Bijlagen

Bijlage B – SiSa - Fouten en onzekerheden 2023

In onze controle zijn specifieke werkzaamheden verricht om een oordeel te kunnen geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de financiële verantwoordingsinformatie in de SiSa-bijlage bij de jaarrekening.

Voor de werkzaamheden stelt het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) andere rapportage toleranties dan gehanteerd zijn bij de controle van uw jaarrekening. De rapporteringstolerantie per specifieke uitkering is:

- € 12.500 wanneer de omvangsbasis niet hoger is dan € 125.000.
- 10% van de omvang wanneer de omvangsbasis tussen € 125.000 en € 1.000.000 ligt.
- € 125.000 wanneer de omvangsbasis hoger is dan € 1.000.000.

Wanneer de regelingen geen toelichting bevatten hebben we geen bevindingen geconstateerd met een omvang groter dan de rapportage tolerantie.

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring)	GOEDKEUREND
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening	GOEDKEUREND

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in Euro	Toelichting fout/onzekerheid
A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne			
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021			
C209	Meerjarige regeling specifieke uitkeringen voor huisvesting aandachtsgroepen (RHA 2022)			
C32	Specifieke uitkering ventilatie in scholen			
C55	Aanpak energie armoede			
C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen			
C68	Regeling specifieke uitkering vergunninghouders			
C92	Regeling specifieke uitkering informatiepunten digitale overheid			
D8	Specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid			
D14	Middelen inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen			
D19	Specifieke uitkering tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden			

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheids-verantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing & automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Bijlage B – SiSa - Fouten en onzekerheden 2023

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in Euro	Toelichting fout/onzekerheid
E20	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021			
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)			
E87B	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023			
F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023			
G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2023			
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2023			
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2023			
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2023			
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2023			
G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2023			
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen_gemeentedeel 2023			
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen_gemeentedeel 2023			
G4	Tozo 2_gemeentedeel 2023			
G4	Tozo 3_gemeentedeel 2023			
G4	Tozo 4_gemeentedeel 2023			

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheids-verantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing & automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Bijlage B – SiSa - Fouten en onzekerheden 2023

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in Euro	Toelichting fout/onzekerheid
G4	Tozo 5_gemeentedeel 2023			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2023			
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2023			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2023			
G10	Wet inburgering _gemeentedeel 2023			
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2023			
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2023			
G13	Besteding/baten onderwijsroute _gemeentedeel 2023			
G13	Bestedingen/baten overige voorzieningen _gemeentedeel 2023			
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport			
H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022			
H21	Regeling specifieke uitkering Versterken cliëntondersteuning 2021 - 2024			
H25	Specifieke uitkering zwembaden en ijsbanen COVID-19			
H31	Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportvereniging			
H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden			
H35B	Specifieke uitkering IZA -doelen 2023-2026			

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheids-verantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing & automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Bijlage C – Onze onafhankelijkheid is gewaarborgd

Bevestiging van onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Renkum, inclusief haar verbonden derden, in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Rotatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht.

Er heeft voor de accountantscontrole 2023 geen rotatie plaatsgevonden. Het is eveneens niet noodzakelijk om voor de accountantscontrole 2024 te roteren.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Flynth en haar medewerkers en de gemeente Renkum, inclusief haar verbonden derden, die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd moeten worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Flynth, een bestuurder of interne toezichthouder van Flynth of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan ondernemingen in de groep of een bij de rechtspersoon betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid, die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben, ontvangen of verstrekt.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing & automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Bijlage D – Onze communicatie met u

Bevestiging van het college	<i>Bevestigingen van uw college van burgemeester en wethouders</i> Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening van de 2023 ontvangen.
Onze communicatie met de gemeenteraad	Door middel van de managementletter en dit accountantsverslag informeren wij uw gemeenteraad over de reikwijdte en timing van onze controle, waaronder significante risico's en materialiteit. In dit accountantsverslag informeren wij u over de belangrijkste aangelegenheden naar aanleiding van onze accountantscontrole 2023.
Geen meningsverschillen met het college en/of beperkingen in reikwijdte van de controle	Er zijn geen meningsverschillen met het college geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze opdracht door het college van burgemeester en wethouders en de medewerkers van de gemeente Renkum volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.
Proces van de controle	De jaarrekeningcontrole 2023 is in goede samenwerking met de organisatie verlopen. Wel merken wij op dat de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording en de toenemende omvang en complexiteit van de SiSa-verantwoording zorgen voor een hogere administratieve lastendruk voor de organisatie, wat ook zijn uitwerking heeft op het afsluitingsproces van de administratie en het opstellen van de jaarstukken. De aanlevering van het jaarrekeningdossier was op onderdelen in eerste instantie onvoldoende, waardoor de controle een langere doorlooptijd heeft gekend dan vooraf was gepland. Wij adviseren u om in 2024 verder te investeren in de doorontwikkeling van het P&C-proces en aandacht te blijven houden voor het afsluitingsproces van de administratie.

Inleiding

Samenvatting

Kernpunten van de controle

Rechtmatigheidsverantwoording

Analyse vermogen en resultaat

Interne beheersing & automatisering

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Disclaimer en beperking in gebruik en verspreidingskring

Dit accountantsverslag is alleen bestemd voor het management, college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad van de gemeente Renkum en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt, op ons.

De in dit accountantsverslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij aandacht van de gemeenteraad behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit accountantsverslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen moeten worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.